

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2023-11-21 Dnr UFV 2023/1427

Justitiedepartementet

Box 512
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Magnus Ödman

Telefon

+46 70167 9142

www.uu.se

Magnus.odman@uu.se

Förstärkt skydd för den personliga integriteten - Behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök, (SOU 2023:37).

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar expertyttranden från Juridiska fakulteten respektive Nationellt Centrum för Kvinnofrid som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har beretts möjlighet att lämna yttrande över rubricerad remiss. Av missivet framgår att yttranden önskas av Juridiska fakulteten samt av Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK). Bifogade yttranden har utarbetats av universitetslektor Malou Andersson vid Juridiska institutionen samt av MD, PhD Johanna Belachew, verksamhetschef Kvinnofridsenheten, Nationellt Centrum för Kvinnofrid, Uppsala universitet.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Coco Norén

Magnus Ödman

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2023-11-21 Dnr UFV 2023/1427

Justitiedepartementet

Box 512
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Magnus Ödman

Telefon

+46 701 679 142

www.uu.se

Magnus.odman@uu.se

Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37).

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Bifogat expertyttrande har utarbetats av universitetslektor Malou Andersson vid Juridiska institutionen.

Juridiska fakulteten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag men med följande synpunkter.

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet delar åsikten om att oskuldsingrepp, oskuldskontroller samt oskuldsintyg inte är förenliga med evidensbaserad vetenskap avseende restauration, eller kontroll av om en person är oskuld eller inte. De förslag som ges, och att de åtgärder som föreslås kriminaliseras, utgör en otillbörlig kontroll av den sexuella integriteten och är inte något som ifrågasätts. Vad gäller den typ av integritetskränkningar så regleras dessa i många fall, vilket framgår av utredningen, genom patientsäkerhetslagen och andra lagar och förordningar på sjukvårdens område, liksom av straffrättsliga bestämmelser. Som nämns i utredningen så omfattas därför många gånger också den typ av ingrepp - kontroller och intyg - av straffrättslig lagstiftning. En kriminalisering av ett, av samhället identifierat problem, måste därför också ställas mot befintlig straffrättslig lagstiftning.

Avseende utredningens förslag om kriminalisering av så kallade oskuldsingrepp har juridiska fakulteten ingen erinran mot att en sådan kriminalisering införs i Lag (1982:3126) med förbud mot könsstympling av kvinnor. Att i syfte att ”återskapa” en mödomshinna kan redan idag, liksom andra kirurgiska ingrepp som går utöver vad som behövt, omfattas av bestämmelserna om olaga tvång i 4 kap. 4 § olaga tvång, misshandel i 3 kapitlet 5 och 6 §§ brottsbalken eller av ett sexualbrott enligt 6 kapitlet brottsbalken. Ett samtycke till ett sådant ingrepp torde inte heller aktualisera samtyckesbestämmelsen i 24 kapitlet 7 § brottsbalken. Som utredningen har kommit fram till så skulle en straffbestämmelse om oskuldsingrepp lämpligen införas i Lag (1982:3126) med förbud mot könsstympling av kvinnor. Juridiska fakulteten anser att en sådan placering är lämplig baserat på att en stämmer överens med vad lagen tidigare har avsett att skydda, dvs. kvinnors rätt till sexuellt

YTTRANDE

2023-11-21 Dnr UFV 2023/1427

självbestämmande och ett avståndstagande till av samhället ett inte accepterat beteende av en företeelse som strider mot evidensbaserad forskning inom det medicinska området. Den integritetskränkning som ett oskuldsingrepp innebär kan därför motivera en kriminalisering enligt utredningens förslag. Avseende brottskonkurrens så kan, med hänvisning till straffskalan, det motiveras att brottet oskuldsingrepp kan dömas för i konkurrens med andra straffrättsliga bestämmelser.

Oskuldskontroller och oskuldsintyg inom sjukvården kan, som nämns i utredningen, redan idag utgöra tjänstefel enligt 20 kapitlet 1 § brottsbalken, men även aktualisera misshandel enligt 3 kapitlet 5 och 6 §§ brottsbalken. Om kontrollen utförs av andra så gäller fortfarande möjlighet till ansvar för misshandel eller sexualbrott, men även brottet osant intygande i 15 kapitlet 11 § brottsbalken.

Utredningen har bedömt att intygande av sexuell oskuld, oskuldsintyg, inte bör kriminaliseras. Juridiska fakulteten instämmer i den bedömningen, då detta får anses utgöra ett ämne i enlighet med sjukvårdens etiska regler. Liksom utredningen föreslår så skulle ett sådant utlåtande falla in under ansvarsfriheten i bestämmelsen om oskuldskontroll.

Gällande oskuldskontroller så anser juridiska institutionen att en kriminalisering, och brottets placering i 4 kapitlet brottsbalken, bör utredas närmare. Förslaget om vad som ska kriminaliseras omfattas till stor del av idag redan av befintliga straffrättsliga bestämmelser. Frågan avseende oskuldskontroller, som inte redan omfattas av ett straffrättsligt skydd, ställs på sin spets om det är den person som oskuldskontrollen avser även är den som begär en sådan, dvs. om samtycke föreligger. Emot utredningens förslag, anser juridiska fakulteten att det av en eventuell kriminalisering bör framgå av bestämmelsen att samtycke från den som undersöks inte befriar från ansvar, dvs. att 24 kap. 7 § inte kan tillämpas. Däremot instämmer juridiska fakulteten i utredningens bedömning att ringa brott inte ska utgöra brott. Juridiska fakulteten konstaterar dock gränsdragningen mellan det straffria och straffbara området bör tydliggöras.

Vidare anser juridiska fakulteten att frågan om medverkan till de föreslagna brotten bör undersökas närmare. Utredningen menar att psykisk påverkan att genomgå en oskuldskontroll eller ett oskuldsingrepp kan utgöra ett straffbart främjande enligt 23 kap. 4 § brottsbalken. Juridiska fakulteten anser att en tillåtelse från vårdnadshavare eller annan i liknande ställning till den som ska utföra ingreppet i de flesta fall borde kunna utgöra en straffbar påverkan. Att enbart psykisk påverkan på en flicka eller en kvinna att genomgå något av de föreslagna brotten anser juridiska fakulteten däremot kan ifrågasättas.

Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37).

Uppsala universitet har beretts möjlighet att lämna yttrande över rubricerad remiss. Bifogat expertyttrande har utarbetats av MD, PhD Johanna Belachew, verksamhetschef Kvinnofridsenheten, Nationellt centrum för Kvinnofrid, Uppsala Universitet.

Sammantaget står NCK bakom utredningens slutsatser om att oskuldskontroller och oskuldsingrepp har en negativ påverkan på kvinnors och flickors personliga integritet. Det är dock av största vikt att en skärpt lagstiftning inte leder till ett försämrat bemötande av gruppen som söker vård och hjälp för frågor om oskuld eller hindrar/ skrämmer den utsatta gruppen från att söka hjälp. Det viktiga arbetet med normförändringar kring frågan får inte påverkas negativt eller nedprioriteras för att en lagändring är gjord.

Det är inte oproblematiskt att lägga ihop könsstympning och oskuldingrepp i samma kategori. Åtgärderna har stora olikheter både vad gäller bakgrund, orsaker, åtgärder, konsekvenser för den utsatta och åldersgrupp.

Det finns alltid en risk, när oskuldhetsfrågor diskuteras att både diskussionen och föreslagna åtgärder blir diskriminerande. Oskuldsfrågan förekommer även inom svenska religiösa grupper och inte bara bland utlandsfödda grupper.

En ytterligare aspekt som bör beaktas är trossamfundens roll inom vården. Hur regleras religiösa rådgivares insatser och stöd inom hälso -och sjukvården? Här kan det finnas en paradox mellan statligt stöd till trossamfund och religiösa rådgivares möjlighet att påverka patienter i till exempel oskuldfrågor inom vården.